

فصلنامه تخصصی علوم سیاسی

دوره ۱۹، شماره ۶۲، بهار ۱۴۰۲

نوع مقاله: علمی پژوهشی

صفحات: ۲۵-۴۸

نقش دیپلماسی پارلمانی مجلس شورای اسلامی در تأمین منافع ملی جمهوری اسلامی

سیدحسین حسینی^۱

رضا شیرزادی^۲

چکیده

کشورها با رویکرد مزیت‌سازی حداکثری از فرصت‌ها و تقلیل آسیب‌ها به سمت ترسیم نقشه راه دیپلماسی پارلمانی متناسب با ظرفیت‌های داخلی و الزامات منطقه‌ای و جهانی گام برمی‌دارند. دیپلماسی پارلمانی از طریق هم‌افزایی ظرفیت‌های فکری و فیزیکی نقش قابل‌توجهی در تحقق اولویت‌های سیاست خارجی ایفا می‌کند. با هدف بررسی این مهم چنین پرسشی مطرح می‌شود که مهم‌ترین ابزار و روش‌های پارلمان برای تأمین منافع ملی و دستیابی به اولویت‌های سیاست خارجی کدام‌اند؟ با استفاده از روش اسنادی و کتابخانه‌ای بیان شد که گروه‌های دوستی پارلمانی و سازمان‌های بین‌المجلس پارلمانی ابزاری کارآمد در دیپلماسی پارلمانی بوده و مهم‌ترین شاخص‌های یک دیپلماسی پارلمانی موفق و موانع و خلاءهای فراروی مدیریت استراتژیک دیپلماسی پارلمانی برای دستیابی به منافع ملی بررسی شد. نتایج بیانگر آن است که جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان یک نظام مبتنی بر مردم‌سالاری دینی با تجربه گران‌سنگ پارلمانی در یک محیط امنیتی بی‌ثبات قرار گرفته و بخشی از ظرفیت‌های تهاجمی آمریکا و اتحادیه اروپا با تمرکز بر نهادهای پارلمانی ملی و منطقه‌ای سازمان‌دهی می‌شود که این امر ضرورت هم‌افزایی ظرفیت‌های دیپلماتیک مجلس شورای اسلامی با نهادهای اجرایی مرتبط با عرصه سیاست‌گذاری خارجی و بهره‌گیری از ظرفیت‌های دیپلماسی عمومی و پارلمانی را افزایش می‌دهد.

کلمات کلیدی

دیپلماسی پارلمانی، گروه‌های دوستی پارلمانی، امنیت ملی ایران، منطقه‌گرایی

۱- دانشجوی دکترای علوم سیاسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. mhz.hosseini2@gmail.com

۲- استادیار گروه علوم سیاسی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران. (نویسنده مسئول) shirzadi2020@yahoo.com

مقدمه

با افزایش نقش‌پذیری مجالس قانون‌گذاری در حوزه سیاست‌گذاری خارجی، امنیت منطقه‌ای و بین‌المللی؛ «دیپلماسی عمومی»^۱ در کنار دیپلماسی کلاسیک و دفاعی؛ یکی از ابزارهایی است که روند دستیابی به اولویت‌ها و اهداف راهبردی نظام‌های سیاسی را تسریع و تسهیل می‌کند.

«دیپلماسی پارلمانی»^۲ به‌عنوان یکی از زیرشاخه‌های دیپلماسی عمومی، از ابزارهای مؤثر برای تأمین منافع ملی جمهوری اسلامی ایران در عرصه دفاعی و سیاست خارجی است.

برخی مراکز مطالعاتی و علمی مانند انجمن حقوقدانان آمریکا، دیپلماسی پارلمانی را در شمول دیپلماسی سازمانی تعریف می‌کنند که در آن نهادهای ذی‌ربط برنامه‌ریزی می‌کنند و از ظرفیت سازمان‌های بین‌المللی، منطقه‌ای و جهانی برای حل‌وفصل دغدغه‌های مشترک گام بردارند.^۳

دیپلماسی پارلمانی در شمول ابزارهای چانه‌زنی قرار می‌گیرد و در دو دهه اخیر از رشد قابل‌ملاحظه‌ای برخوردار بوده است و حوزه فعالیت آن فزاینده بوده و در تمام حوزه‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی درگیر است (ویسگلس و دیبوئر، ۲۰۰۷).

در این میان، تعمیق و گسترش دیپلماسی پارلمانی با موانعی نیز همراه بوده است. برای مثال دولت‌ها در مقابل کاهش قدرت و تأثیرگذاری خود در عرصه‌های بین‌المللی مقاومت می‌کنند یا اینکه در برخی کشورها به دلایل مسائل داخلی و ساختارهای سیاسی خاص، مجلسی وجود ندارد یا از موقعیت بسیار ضعیفی برخوردار است. این رویکرد در حالی است که در برخی کشورها نه‌تنها رویکرد تقلیل‌گرایانه بر فعالیت‌های خارجی قوه مقننه وجود ندارد بلکه آن را در راستای گسترش برد اثرگذاری تفسیر می‌کنند. برای مثال استرالیا نهادی را با عنوان «دفتر روابط اجتماعی و بین‌المللی»^۴ ایجاد کرده که علاوه بر تعیین دوره‌های آموزشی، راهکارهای لازم برای تعمیق روابط خارجی پارلمانی این کشور را ترسیم می‌کند.^۵ کشور انگلیس نیز «مرکز بین‌المللی مطالعات پارلمانی» را با هدف شناسایی راه‌های گسترش روابط بین‌المجالسی با سایر کشورها به‌ویژه اعضای اتحادیه اروپا دایر کرده است.^۶

مخالفان دخالت قوه مقننه در سیاست خارجی بر این باورند سرعت اقدام، یکی از ویژگی‌های اجتناب‌ناپذیر این حوزه است و دخالت مجالس به میزان چشمگیری از این سرعت می‌کاهد. آن‌ها همچنین اهمیت داشتن و محرمانه بودن بسیاری از تصمیمات سیاست خارجی را دلیل دیگری برای مخالفت با دخالت نهادهای متعدد از جمله پارلمان در این حوزه ذکر می‌کنند. همچنین مخالفان استدلال می‌کنند

نقش دیپلماسی پارلمانی مجلس شورای اسلامی در تأمین منافع.../حسینی و شیرزادی

در حالی که لازمه تصمیمات سیاست خارجی مؤثر و قاطع بودن آنهاست، تکرر منابع تصمیم‌گیری تا حد زیادی از تأثیرگذاری آنها جلوگیری می‌کند (استرباربه و آناهرازی، ۱۳۸۸).

این نوشتار در نظر دارد به این موضوع بپردازد که با توجه به اینکه دیپلماسی پارلمانی در کنار سایر گونه‌های دیپلماسی همچون دیپلماسی کلاسیک، دیپلماسی عمومی و دیپلماسی دفاعی از طریق هم‌افزایی ظرفیت‌های فکری و فیزیکی نقش قابل‌توجهی را در تحقق اولویت‌های سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران ایفا می‌کند، مهم‌ترین ابزار و روش‌های مجلس شورای اسلامی برای تأمین منافع ملی و دستیابی به اولویت‌های سیاست خارجی بر چه راهکارهایی مبتنی هستند؟ لذا با استفاده از روش اسنادی و کتابخانه‌ای مهم‌ترین وظایف و مأموریت‌های گروه‌های دوستی پارلمانی، تأثیرات سازمان‌های بین‌المجالس پارلمانی، مهم‌ترین شاخص‌های وجود یک دیپلماسی پارلمانی موفق و مهم‌ترین موانع و خلاءهای فراروی مدیریت استراتژیک دیپلماسی پارلمانی به بحث گذاشته خواهد شد.

پیشینه تحقیق

در خصوص این موضوع تحقیقات کمی ویرایش شده و از سویی با توجه به فعالیت‌های چند سال اخیر پارلمان و مجالس کشورها در روابطی که در حوزه روابط و سیاست خارجی با یکدیگر برقرار نمودند ادبایاتی را در زمینه تأثیر دیپلماسی پارلمانی بر سیاست خارجی به وجود آورده است و محققان مراکز مطالعاتی را بر آن داشته است تا در این زمینه به تحقیق و پژوهش بپردازند.

مقاله گروه‌های دوستی پارلمانی و نقش آن در سیاست خارجی؛ نوشته آقای دکتر مجتبی مقصدی که در شماره ۴۸ مجله مجلس و پژوهش منتشر شد یکی از مهم‌ترین مقالاتی است که تا به حال در سطوح داخلی در حوزه دیپلماسی پارلمانی منتشر شده است. ایشان در این مقاله پارلمان را در سیاست خارجی بسیار دخیل دانسته و نقش گروه‌های دوستی پارلمانی را در حوزه سیاست خارجی مهم خواند و در ادامه می‌آورد که یکی از نهادهای تأثیرگذار و نقش‌آفرین در حوزه سیاست خارجی پارلمان‌ها هستند.

چارچوب نظری تحقیق

چارچوب این پژوهش ترکیبی از مکاتب نظری واقع‌گرایی و آرمان‌گرایی است.

توجه به آرای عمومی، ارتقای مشروعیت سیاست خارجی و تشکیل سازمان‌های بین‌المجالسی برای شکل‌گیری صلح پایدار برخی مصادیق همپوشانی تحقیق با نظریه آرمان‌گرایی است. از طرف دیگر معاضدت‌های حقوقی برای مقابله با دغدغه‌های مشترک، انعقاد توافقنامه‌های امنیتی، حمایت از سیاست‌های هسته‌ای صلح‌آمیز، پیشگیری از تصاعد چالش از طریق رایزنی با سازمان‌های پارلمانی

منطقه‌ای و جهانی همچون پارلمان اروپا یا اتحادیه بین‌المجالس برخی از موارد همپوشانی این تحقیق با مکتب نظری واقع‌گرایی محسوب می‌شوند.

مدیریت دیپلماسی پارلمانی

امروزه دیپلماسی پارلمانی چیزی فراتر از همکاری پارلمانی بین کشورهاست. دیپلماسی پارلمانی در دو مقوله کلی فعالیت‌های بین‌المللی نهادهای پارلمانی ملی و نهادهای فراملی پارلمانی تقسیم‌بندی می‌شود، زیرا افزایش حوزه عملکرد و نفوذ مجالس کشورها سبب شده است که حیطه‌ها و مسائل جدید از جمله در مورد مسائل بین‌المللی مورد تأکید قرار گیرند و این امر موجب شده که پارلمان‌ها در حوزه‌هایی که تاکنون در انحصار دولت بوده است، ورود پیدا کنند. از سوی دیگر افزایش تقاضا جهت تأثیرگذاری افکار عمومی داخلی در مسائل بین‌المللی و افزایش حساسیت مردم کشورها نسبت به پدیده‌های جهانی و منطقه‌ای سبب شده که پارلمان‌ها - به‌عنوان نهادهایی که برآمده از افکار عمومی و نظر مردم هستند - به این مسئله توجه خاصی نشان داده و برای اثرگذاری بیشتر فعال شوند. ابزار دیپلماتیک و سیاسی در اختیار مجلس در بسیاری از موارد بسیار پر قدرت‌تر از ابزارهای دولتی در سطح مناسبات جهانی عمل می‌کند، زیرا مهر بزرگی به نام نمایندگی ملت را بر پیشانی دارد و آن را از حالتی صرفاً سیاسی، خشک و یک‌جانبه به یک سازمان مردم‌نهاد (NGO) بزرگ اما رسمی و غیرخصوصی مبدل می‌کند. از این جهت است که در پارلمان هر کشوری، برای استفاده از این ظرفیت بسیار گسترده و تأثیرگذار، گروه‌های پارلمانی تحت عنوان گروه‌های دوستی تشکیل می‌شوند که قادرند در قلب سیاست یک کشور به‌صورت غیرمستقیم و از طریق گروه‌های غیررسمی رفاقتی با بخشی از سیاستمداران، نفوذ کنند و بدون ایجاد اصطکاک‌های مرسوم در مسائل دیپلماتیک بین دولت‌ها، بسیاری از منویات کشور متبوعشان را محقق سازند.

در عرصه دیپلماسی، دولت‌ها باید در چارچوب اصول دیپلماتیک و بسیار قانونمند عمل کنند و اگر مسأله‌ای خارج از آن مطرح شود، مورد مواخذه قرار گرفته و روابط بین کشورها تحت تأثیر قرار می‌گیرد، ولی نمایندگان پارلمان در همه جای دنیا آزادند که هر اظهارنظری داشته باشند و هیچ مسؤولیتی هم متوجه کشور از ناحیه این اظهارنظرها نمی‌شود. در واقع با دیپلماسی پارلمانی می‌توان یخ روابط بین دو کشور را آب کرد. دیپلماسی پارلمانی می‌تواند خیلی مؤثرتر از دیپلماسی دولتی باشد.

یکی از مهم‌ترین نتایج ارتباطات در قالب گروه‌های دوستی، تأثیرگذاری در مجامع بین‌المللی در بحث رای است. کشورهایی که ارتباطات خوبی دارند و با هم رایزنی می‌کنند، می‌توانند در تصمیم‌های مهم بین‌المللی رای یکدیگر را داشته باشند که این موارد با دیپلماسی پارلمانی بسیار تأثیرگذار است. به‌طور

نقش دیپلماسی پارلمانی مجلس شورای اسلامی در تامین منافع.../حسینی و شیرزادی

مثال دیپلماسی پارلمانی در قالب کشورهای عدم تعهد، بسیار تأثیرگذار است و دولت‌های این کشورها نیز در این باره با یکدیگر و با ایران ارتباط بسیار نزدیکی دارند و در بسیاری از تصمیم‌هایی که گرفته می‌شود، می‌توانند رای یکدیگر را داشته باشند.

اگر نمایندگان فعال باشند این گروه‌ها فعال می‌شوند و از طرف دیگر در مواردی، کشور مقابل ظرفیت و شرایط لازم را مانند ارتباط با کشور انگلیس ندارد. این کشور از ابتدا دنباله رو آمریکا بوده و نسبت به ایران محدودیت‌های زیادی ایجاد کرده و گروه دوستی در هیچ موردی و با هیچ کشوری نمی‌تواند به شکل یک‌طرفه فعال باشد. برای مثال در بحث فلسطین تنها فعالیت ما با برخی گروه‌های فلسطینی است و هیچ رفت‌وآمدی نمی‌توانیم به این کشور داشته باشیم. حتی وقتی کاروان آزادی به غزه رسید و در آن از قومیت‌ها، نژادها و مذاهب مختلف وجود داشت، تنها به نمایندگان مجلس شورای اسلامی و ایران اجازه ورود به غزه داده نشد. به همین دلایل گروه دوستی ایران و فلسطین نتوانسته به اهداف مدنظر دست یابد. علاوه بر این، مهم‌ترین مزیت‌های مدیریت دیپلماسی پارلمانی در حوزه‌های سیاسی - امنیتی بر مبنای وجود یک مجلس قوی، هوشمند و کارآمد را در موارد زیر برشمرد.

- ۱) **تحکیم منطقه‌گرایی** با تقویت همکاری‌های دوجانبه، منطقه‌ای و بین‌المللی با اولویت کشورهای همسایه، تقویت روابط سازنده با کشورهای غیرمتخاصم و تقویت همگرایی با دیگر کشورها
- ۲) **ایجاد ظرفیت‌های جدید در عرصه خارجی** از طریق هم‌افزایی زیرساخت‌های تقنینی مشترک، بسترسازی برای رفع خلأهای تقنینی شکل‌گیری نظام امنیت بومی پایدار، تقویت کار گروهی و بهره‌گیری از تجربیات سازنده پارلمانی سایر کشورها و تحکیم روابط میان ملت‌ها.^۷
- ۳) **مدیریت بحران‌های دفاعی** برخی صاحب‌نظران دیپلماسی پارلمانی را یکی از ابزارهای حاکمیت برای تسریع و تسهیل تصمیم‌گیری در مواقع بروز بحران‌های دفاعی یا قرارگیری کشور در شرایط جنگی ارزیابی می‌کنند (استاوردیز، ۲۰۱۰). یکی دیگر از مزیت‌های دیپلماسی پارلمانی، پیشگیری از بروز تنش‌های امنیتی دفاعی با کشورهای همسایه است که می‌تواند در تکمیل اقدامات وزارت امور خارجه یا دیپلمات‌های دفاعی صورت پذیرد.

۴) **نقش نظارتی و کنترلی بر رفتار خارجی**: حیطة و اثرگذاری قانون‌گذاران در حوزه حل‌وفصل سیاست خارجی به حدی رو به افزایش است که برخی تحلیل‌گران روابط بین‌الملل از آنان با عنوان «کارگزار سیاست خارجی»^۸ نام می‌برند. یکی از کار ویژه‌های ذاتی نهادهای تقنینی ارتقای سطح عقلانیت از طریق کنترل و نظارت بر رفتار خارجی، حسن اجرای قوانین مرتبط یا تغییرات ساختاری نهادهای

مسئول به‌ویژه وزارت امور خارجه است. قانون‌گذاران با در اختیار داشتن ابزارهای نظارتی از جمله استیضاح، طرح سؤال یا رایزنی درون کمیسیونی با مسئولان ذی‌ربط، به‌صورت غیرمستقیم در سمت و سوی سیاست خارجی کشور تأثیرگذار بوده و می‌توانند نقش کاتالیزوری یا کندکنندگی را ایفا نمایند.

۵) ارتقاء سطح مشروعیت توافقنامه‌های پارلمانی: هم‌اینک پارلمان‌های مختلف به‌طور فزاینده به مسائلی می‌پردازند که تحت تأثیر جریان‌ها و یا ساختارهای بین‌المللی قرار دارند. تقویت بعد نظارتی مجالس در کشورهای جهان موجب شده است تا ساختارهای جدید نظارتی شکل گیرند. ساختارهایی که از استحکام بیشتری نسبت به گذشته برخوردارند. از سوی دیگر مجالس خود نیز به این باور رسیده‌اند که برای فائق آمدن بر مشکلات جهانی و حل‌وفصل آنان دیگر نمی‌توان همچون گذشته فقط به دولت‌ها بسنده کرد. لذا امروزه شاهدیم که قانون‌گذاران بسیاری از کشورهای جهان چه به‌صورت فردی و چه در چهارچوب مجالس خود در مسائل بغرنج جهانی ایفای نقش می‌کنند. برخی تحلیل‌گران، روح جمعی حاکم بر نمایندگان را به دلیل ارتباط دائم آن‌ها با حوزه‌های انتخابیه، نشأت گرفته از اراده ملی و افکار عمومی جامعه ارزیابی می‌کنند.

۶) معاضدت‌های حقوقی - تقنینی برای رفع دغدغه‌های مشترک: دیپلماسی پارلمانی هرچند دارای رونمای سیاست خارجی است ولی در تعمیق و گسترش روابط در سایر عرصه‌ها نیز نقش مثبتی را ایفا می‌کند. برای مثال دیپلمات‌های پارلمانی با ایجاد شرایط لازم برای تدوین قوانین مشابه، در جهت تسهیل سرمایه‌گذاری مشترک، معاضدت‌های قضایی و مراودات مرزی نیز گام برمی‌دارند.

۷) تقویت نهادسازی پارلمانی با رویکرد تجمیع و یکپارچه‌سازی ظرفیت‌ها: ترسیم نقشه راه برای دیپلماسی پارلمانی می‌تواند نقش مؤثری را در شکل‌گیری ساختارهای تأسیسی که خلاء آن‌ها احساس می‌شود، ایفا کند. برای مثال تأسیس سازمان بین‌المجالس اسلامی یا بین‌المجالس کشورهای آسیایی از درون مذاکرات دیپلماتیک پارلمانی شکل گرفت.

۸) کاهش هزینه‌های نظام‌های سیاسی در عرصه خارجی: دیپلماسی پارلمانی یک دیپلماسی روان و قابل‌دسترسی و تسهیل‌کننده دیپلماسی در سطح دولت‌هاست و به‌عنوان حیطة‌ای جدید می‌تواند در پیشبرد منافع ملی کشور و کاهش هزینه‌های اقدامات دولت در برخی حوزه‌ها مؤثر باشد و قدرت چانه‌زنی کشور را در مسائل مختلف تقویت کند؛ چنان‌که تجربه نشان داده در کشورهای مختلف به‌طورمعمول جایی که تلاش‌های سیاست خارجی با مشکل مواجه می‌شود، با فعال شدن پارلمان، مشکلات تا حدود زیادی برطرف می‌شوند.

نقش دیپلماسی پارلمانی مجلس شورای اسلامی در تأمین منافع.../حسینی و شیرزادی

راهبردهای دیپلماسی پارلمانی

برای بهره‌گیری حداکثری از ظرفیت‌های دیپلماسی پارلمانی در راستای استقرار امنیت خارجی و تأمین منافع ملی، راهبردهایی را می‌توان شناسایی کرد که در ادامه بدان پرداخته خواهد شد. نکته قابل توجه اینکه این راهبردها با توجه به نیازهای سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران پیشنهاد می‌گردد.

۱- اولویت‌بندی کشورهای هدف

به‌منظور حداکثر بهره‌گیری از ظرفیت‌های دیپلماسی پارلمانی، شایسته است رایزنی گروه‌های دوستی پارلمانی بر محور بازیگران زیر متمرکز شود:

الف - کشورهای دارای احزاب و فراکسیون‌های اسلامی و شیعه

مجالس کشورهای برخوردار از فراکسیون‌ها و احزاب اسلامی و شیعه از ظرفیت مناسبی برای گسترش روابط پارلمانی برخوردارند که از مصادیق آن می‌توان به پاکستان، ترکیه، مصر، عراق، افغانستان و لبنان اشاره کرد. برای مثال مجلس عراق دارای ۳۲۵ نماینده است که تعداد قابل توجهی از آنان را نمایندگان وابسته به فراکسیون‌های شیعه تشکیل می‌دهند.

ب - قدرت‌های فرا منطقه‌ای دارای اهداف متعارض و اختلاف با ایالات متحده

بخشی از دیپلماسی پارلمانی جمهوری اسلامی ایران بایستی به سمت مذاکرات دیپلماتیک با بازیگران تأثیرگذار فرا منطقه‌ای متمرکز شود. برای مثال رایزنی با قانون‌گذاران دومای روسیه پیرامون بازار یکپارچه انرژی، انرژی‌های تجدیدناپذیر مانند دانش هسته‌ای، رژیم امنیتی دریای خزر یا شکل‌گیری مجمع پارلمانی کشورهای عضو شانگهای از مزیت‌های امنیتی لازم برای جمهوری اسلامی ایران برخوردار است.

ج - کشورهای دارای نظام سیاسی پارلمانی

در «نظام‌های سیاسی پارلمانی»^۹، قوه مقننه نقش محوری را در روند پیشبرد سیاست‌گذاری خارجی و امنیتی بر عهده دارد و مجلس به‌عنوان «رئیس حکومت»^{۱۰} و رهبر حزب اکثریت غالباً به‌عنوان «رئیس دولت»^{۱۱} فعالیت می‌کند که می‌تواند به‌صورت «تک مجلسی یا دو مجلسی»^{۱۲} باشد و این با «نظام سیاسی ریاستی»^{۱۳} مانند فرانسه و ایالات متحده که در آن رئیس‌جمهور از قدرت بالایی در ساختار سیاسی برخوردار بوده و همچنین احتمال دارد قدرت پارلمان و دولت در اختیار دو حزب مخالف باشد، متفاوت است. به دلیل نقش تأثیرگذار احزاب در نظام‌های سیاسی پارلمانی؛ شایسته است همسو با توسعه روابط بین‌المجالس میان کمیسیون‌ها و کمیته‌های تخصصی؛ برنامه راهبردی نیز برای تعامل سازنده فراکسیون‌ها و تشکل‌های مجلس به‌ویژه با «نظام‌های پارلمانی دو حزبی»^{۱۴} سازمان‌دهی شود. زیرا این‌گونه

فصلنامه تخصصی علوم سیاسی، دوره ۱۹، شماره ۶۲، بهار ۱۴۰۲

نظام‌ها برعکس «نظام‌های پارلمانی چندحزبی»^{۱۵} مانند ایتالیا و هند از ثبات بیشتری برخوردارند. به همین منظور متولیان دیپلماسی مجلس شورای اسلامی بایستی در گام اول کشورهای برخوردار از نظام پارلمانی را بر اساس ساختار دو حزبی یا چند حزبی یا جایگاه آن‌ها در راهبرد دفاعی - امنیتی جمهوری اسلامی ایران طبقه‌بندی و در قبال هر کدام از سیاست‌های جداگانه‌ای استفاده کنند که به رویکرد دیپلماسی پارلمانی شطرنجی یا موزائیکی معروف است. برای مثال گسترش هدفمند روابط بین‌المجالس با برخی کشورهای دارای نظام پارلمانی مانند آلبانی (به‌عنوان کشوری مسلمان در اتحادیه اروپا)، بنگلادش و پاکستان (به‌عنوان دو کشور پرجمعیت جهان اسلام)، عراق (نقش تأثیرگذار احزاب شیعه در پارلمان)، ترکیه (کشور همسایه مسلمان، عضو ناتو و دولت اسلام‌گرا)، هند و ژاپن (قدرت اقتصادی و نیاز راهبردی به واردات انرژی) و آلمان، ایتالیا، انگلیس، اسپانیا (در اختیار داشتن کرسی‌های بالا در پارلمان اروپا) می‌تواند به‌نحوی عمق تأثیر مجلس شورای اسلامی در روابط خارجی جمهوری اسلامی ایران را تقویت کند.

د - کشورهای همسایه

بررسی اسناد سه‌گانه برنامه چهارم توسعه، سند چشم‌انداز و برنامه پنجم توسعه بیانگر این است که سیاست خارجی بر دو بعد منطقه‌گرایی و فرا منطقه‌ای متمرکز شده به‌طوری‌که تأکید بر تقویت همکاری با کشورهای همسایه بر منطقه‌گرایی و تأکید بر تقویت روابط با جهان اسلام مبنی بر رویکرد فرا منطقه‌ای است که این خود مبین وجود تلفیقی از واقع‌گرایی و عمل‌گرایی در حوزه سیاست خارجی است زیرا در دهه اول انقلاب جنبه آرمان‌گرایی بر واقع‌گرایی رجحان داشت و تمرکز بر جهان اسلام بر توسعه روابط با کشورهای همسایه غلبه داشت ولی در سند چشم‌انداز، برنامه چهارم و برنامه پنجم بر دو اصل همگرایی منطقه‌ای و همگرایی اسلامی تأکید شده است و در این راستا توسعه روابط بین‌المجالس با کشورهای همسایه نقش مؤثری را ایفا می‌کند. برای مثال افزایش رایزنی بین‌المجالس با مجلس ملی عراق که اکثریت اعضای آن از فراکسیون‌ها و احزاب شیعی است، نقش مهمی را در مدیریت پارلمانی نرم‌افزاری سیاست خارجی و امنیت منطقه‌ای ایفا می‌کند.

ه - تقویت دیپلماسی پارلمانی میان سه کشور فارسی‌زبان

یکی از شیوه‌های توسعه منطقه‌گرایی، تقویت رایزنی گروه‌های دوستی پارلمانی سه کشور فارسی‌زبان ایران، افغانستان و تاجیکستان و انعقاد توافقنامه‌های پارلمانی است.

۲- رصد تحركات كنگره آمريكا و پارلمان اروپا عليه جمهوری اسلامی ایران

با توجه به پررنگ شدن شیوه‌های تهاجم نرم در سیاست‌های راهبردی مخالفان نظام؛ یکی از مبانی

نقش دیپلماسی پارلمانی مجلس شورای اسلامی در تامین منافع.../حسینی و شیرزادی

تولید امنیت نرم، رصد، آسیب‌شناسی و تقویت رادارهای نظارتی مجلس شورای اسلامی پیرامون تحرکات مغرضانه مجالس قانون‌گذاری کشورهای برخوردار از منافع معارض یا دارای اصطکاک سیاسی با جمهوری اسلامی ایران به‌ویژه ایالات‌متحده است که بایستی در قالب توسعه مطالعات پارلمانی استراتژیک و امنیت محور مورد توجه متولیان امر قرار گیرد. به‌ویژه اینکه رهبر معظم انقلاب نیز در دیدار با کارگزاران نظام در ۲۷ مرداد ۱۳۸۹ (هفتمین روز ماه مبارک رمضان)، به‌صراحت مهم‌ترین دشمن جمهوری اسلامی ایران را ایالات‌متحده و رژیم صهیونیستی معرفی کردند.^{۱۶}

در همین ارتباط تحرکات مغرضانه قانون‌گذاران آمریکا در برخی کمیسیون‌ها بیشتر است که شناسایی و اولویت‌بندی آن‌ها بر اساس منافع ملی جمهوری اسلامی ایران نقش مهمی را در شناخت دقیق‌تر ابعاد جنگ نرم کنگره آمریکا ایفا می‌کند. از طرفی بررسی ساختار، آرایش و جهت‌گیری این کمیسیون‌ها نقش مهمی را در سناریو پردازی رفتارهای خصمانه کنگره آمریکا ایفا می‌کند.

کمیسیون‌های تخصصی روابط خارجی، اقتصادی، نیروهای مسلح و بودجه از مجلس نمایندگان و کمیسیون‌های روابط خارجی، تجارت و بانکداری مجلس سنا از مهم‌ترین کمیسیون‌های فعال کنگره در تصویب طرح‌هایی با محوریت جنگ نرم علیه جمهوری اسلامی ایران هستند. به همین منظور بایسته است در ساختار مطالعات پارلمانی امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، تحرکات کمیسیون فوق‌الذکر به‌دقت رصد شوند.

۳- شناسایی منفذهای تأثیرگذار بر پارلمان اروپا و کنگره آمریکا

یکی از راهکارهایی که به‌صورت غیرمستقیم ظرفیت اثرگذاری دیپلماسی پارلمانی جمهوری اسلامی ایران را افزایش می‌دهد، ایجاد، تقویت یا رخنه لابی‌های تأثیرگذار در ساختار پارلمانی بازیگران فرا منطقه‌ای و جهانی است. برای مثال می‌توان به لابی آرامنه در کنگره آمریکا اشاره کرد که تقریباً سالانه به‌طور میانگین ۹۰ میلیون دلار را برای رفع مشکلات آرامنه یا «های تاد»^{۱۷} اختصاص می‌دهند که بر سه هدف شناسایی نسل‌کشی آرامنه از سوی دولت عثمانی در فاصله سال‌های ۱۹۱۹ - ۱۸۸۰، جبران خسارت و پرداخت غرامت از سوی ترکیه و استرداد استان‌های شرقی ترکیه به ارمنستان متمرکز است (پایاسلیان، ۱۹۹۹).

۴- الگوسازی بومی از تجربه برخی نظام‌های پارلمانی توسعه‌یافته

مجلس شورای اسلامی با لحاظ نمودن عقلانیت و پرهیز از متحمل شدن هزینه عملیاتی کردن شیوه‌های آزمون‌وخطا می‌تواند با کاربست مناسب تجربه برخی پارلمان‌های توسعه‌یافته، در جهت

فصلنامه تخصصی علوم سیاسی، دوره ۱۹، شماره ۶۲، بهار ۱۴۰۲

الگوسازی و انسجام بخشی راهبرد دیپلماسی پارلمانی بهره برداری کند. برای مثال رؤسای کمیته های تخصصی پارلمان اروپا، اولویت ها و برنامه های کاری خود را در نشست با عنوان «کنفرانس رؤسای کمیسیون ها»^{۱۸} هماهنگ می کنند که این موضوع می تواند مورد توجه مجلس شورای اسلامی نیز قرار گرفته و رؤسای کمیسیون های تخصصی با هدف کارآمدسازی طرح ها و لوایح، نشست هایی را به صورت فصلی یا در زمان های مورد نیاز برگزار نمایند.^{۱۹}

۵- توسعه دیپلماسی پارلمانی سایبر

استفاده از ابزار فناوری اطلاعات و ارتباطات جهت تبیین، گسترش و ارتقای سطوح اثربخشی دیپلماسی کشور در فضای مجازی را سایبر دیپلماسی می گویند که در واقع بخشی از روند ایجاد دولت و مجلس الکترونیک است و منظور از آن به کارگیری مناسب فرایندهای رایانه ای و شبکه اطلاع رسانی آنلاین به جامعه، با مناسب ترین شیوه، کمترین هزینه و بالاترین کیفیت در حداقل زمان است که بتواند بستر تعامل پویا میان مردم و شبکه نخبگان با ساختارهای تقنینی و اجرایی را فراهم کند.

۶- طراحی برنامه ای منسجم برای ایجاد سازمان های پارلمانی منطقه ای

یکی از فرصت های مدیریت استراتژیک دیپلماسی پارلمانی، بسترسازی برای شکل گیری «اتحادیه های پارلمانی منطقه ای»^{۲۰} است که از مصادیق آن می توان به اتحادیه پارلمانی کشورهای حوزه آند،^{۲۱} اتحادیه پارلمانی آمریکای مرکزی،^{۲۲} مجمع قانون گذاری شرق آفریقا،^{۲۳} کمیته بین پارلمانی اتحادیه مالی و اقتصادی آفریقای غربی،^{۲۴} اتحادیه پارلمانی آمریکای لاتین،^{۲۵} اتحادیه پارلمانی جامعه اقتصادی کشورهای آفریقای غربی،^{۲۶} مجمع پارلمان شورای اروپا،^{۲۷} مجلس کشورهای حوزه بالتیک، اتحادیه مجالس کشورهای اردو کس، مجمع پارلمان های قاره آمریکا، اتحادیه پارلمان های کشورهای عضو ناتو، شورای مجالس شمال اروپا، مجمع پارلمان های تحولات اقتصادی در جنوب آفریقا، اتحادیه مجالس کشورهای عضو همکاری خلیج فارس اتحادیه مجالس کشورهای ساحل دریای مدیترانه، اتحادیه مجالس کشورهای ساحل دریای سیاه، اتحادیه مجالس کشورهای مشترک المنافع (جمهوری های شوروی سابق)، پارلمان مجمع اقتصادی کشورهای غرب آفریقا، مجلس قانون گذاری آفریقای شرقی، اتحادیه مجالس کشورهای فرانسوی زبان، اتحادیه مجالس کشورهای اروپای غربی و اتحادیه برخی سازمان های بین المللی پارلمانی هستند که با تمرکز بر جغرافیای مشخص تأسیس شده اند، در حالی که تأسیس سازمان های منطقه ای پارلمانی با حضور جمهوری اسلامی ایران و کشورهای پیرامونی از سرعت لازم برخوردار نبوده است. برای مثال رایزنی پارلمانی برای شکل گیری اتحادیه بین المجالس سه کشور فارسی زبان، اتحادیه بین المجالس کشورهای عضو آکو، اتحادیه بین المجالس ایران، ترکیه، عراق و سوریه یا اتحادیه بین المجالس کشورهای

نقش دیپلماسی پارلمانی مجلس شورای اسلامی در تامین منافع.../حسینی و شیرزادی

حاشیه دریای خزر منجر به ارتقای بهره‌گیری بهینه از ظرفیت مجلس شورای اسلامی در روند منطقه‌گرایی می‌شود که تحقق آن مستلزم ترسیم الگویی منسجم برای دیپلماسی پارلمانی در سطوح منطقه‌ای، فرا منطقه‌ای و جهانی است.

۷) استفاده از ظرفیت سازمان‌های مردم‌نهاد

استفاده از ظرفیت‌های غیردولتی به‌ویژه سازمان‌های مردم‌نهاد و تشریک‌مساعی با آن‌ها می‌تواند به پیشرفت دیپلماسی پارلمانی کمک نماید. تشکیل کمیسیون سازمان‌های مردم‌نهاد کنفرانس بین‌المللی حمایت از انتفاضه فلسطین مصداقی از برنامه‌ریزی مجلس شورای اسلامی برای افزایش اثرگذاری در معادلات فلسطین با بهره‌گیری از ظرفیت‌های مردمی است.

۸) برنامه‌ریزی استراتژیک در قبال گروه‌های دوستی پارلمانی

یکی از روش‌های تقویت عمق استراتژیک خارجی، حداکثرسازی بهره‌وری از ظرفیت دیپلماسی پارلمانی در سطوح منطقه‌ای، قاره‌ای و فرا منطقه‌ای است، چرا که توسعه همکاری‌های پارلمانی می‌تواند بستر انعقاد تفاهم‌نامه‌های دفاعی-امنیتی دو یا چندجانبه را میان کمیته‌های تخصصی مجلس با هم‌تایان پارلمانی خود در کشورهای منطقه به‌ویژه کشورهای اسلامی و همسایه با هدف ارتقای «همگرایی منطقه‌ای» فراهم کند. بر این اساس به نظر می‌رسد افزایش ظرفیت دیپلماسی پارلمانی به سمت حل‌وفصل مسائل منطقه‌ای با استفاده از افزایش ظرفیت «گروه‌های دوستی پارلمانی»^{۲۸} میان نمایندگان مجلس شورای اسلامی با طرف‌های مقابل و خارج ساختن این ارتباطات از حالت نمایشی به عملیاتی، قطعاً بسترساز ارتقای جایگاه مجلس در عرصه دیپلماسی خواهد بود. تسری این ارتباط به سمت کشورهای آسیایی، آفریقایی و اروپایی می‌تواند بر قدرت تأثیر آن افزوده و سهم مجلس را در این خصوص به میزان قابل ملاحظه‌ای ارتقا بخشد.

گروه‌های پارلمانی، گروه‌هایی غیررسمی هستند که کارکرد آن‌ها در یکی از سیاسی‌ترین نهادهای حکومتی، کارکردی مردمی را با هدف تأثیرگذاری بر پیشبرد روابط خارجی دارد و همان‌طور که گفته شد یکی از دست‌های پنهان سیاست در جهت پیشبرد است. این گروه‌ها در صورتی که برنامه‌ای مدون و جدی داشته باشند مزیت‌های زیادی را دارند و بایستی به‌صورت جدی به ظرفیت‌های این گروه‌ها برای ایجاد بسترهای موردنیاز دولت در جهت گسترش روابط با کشورهای دیگر فکر کرد.

۹) حضور فعال در کنفرانس‌های امنیتی بین‌المللی

یکی از ابزارهای مجلس شورای اسلامی برای افزایش نقش‌آفرینی در عرصه سیاست خارجی، شناسایی

فصلنامه تخصصی علوم سیاسی، دوره ۱۹، شماره ۶۲، بهار ۱۴۰۲

همایش‌ها و اجلاس‌های بین‌المللی است که حضور قانون‌گذاران سایر کشورها نیز در آن پررنگ است. برای مثال می‌توان به اجلاس امنیتی مونیخ اشاره کرد.

کنفرانس مونیخ به یکی از مجامع بین‌المللی مهم در عرصه امنیت جهانی تبدیل شده و هر سال به‌طور ویژه یک موضوع مهم امنیت بین‌المللی مورد هم‌اندیشی و تبادل نظر قرار می‌گیرد. این کنفرانس به دلیل تشابه کمی و کیفی و بازتاب‌های آن با مجمع جهانی اقتصاد، به «داووس امنیتی» نیز شهرت دارد. در این گردهمایی، کارشناسان حوزه دفاعی، امنیتی، سیاسی، نمایندگان مجالس قانون‌گذاری و برخی صاحبان صنایع تسلیحاتی از کشورهای مختلف جهان به بحث و بررسی پیرامون چالش‌های امنیتی جهان می‌پردازند. هزینه‌های این کنفرانس توسط وزارت دفاع آلمان و کمک‌های مالی صنایع تسلیحاتی تأمین می‌شود.

کنفرانس امنیتی مونیخ یکی از مجاری دیپلمات‌های پارلمانی جمهوری اسلامی ایران برای افزایش نقش آفرینی مجلس شورای اسلامی در حوزه دیپلماسی هسته‌ای و تنش‌زدایی در حوزه عراق، افغانستان و ساختار امنیتی خلیج فارس است.

۱۰) گسترش تحرک دیپلماتیک با سازمان‌های بین‌المللی پارلمانی

با توجه به پررنگ شدن «مداخلات پارلمانی بشردوستانه»^{۲۹} توسط کنگره امریکا و پارلمان اروپا، هرگونه تعامل سازنده و تحرک دیپلماتیک کمیسیون‌های مجلس با کمیته‌های تخصصی مجمع مجالس آسیایی در حوزه‌هایی مانند حقوق بشر، آزادی‌های مدنی، مقابله با جرائم سازمان‌یافته و امنیت انرژی می‌تواند توجیه قدرت‌های فرا منطقه‌ای برای تولید امنیت وارداتی را کمرنگ کرده و تا حدود قابل توجهی موانع تقنینی شکل‌گیری پیمان‌های دفاعی - امنیتی درون سیستمی را مرتفع نماید. در این راستا، رایزنی‌های سیاسی نمایندگان مجلس شورای اسلامی در حاشیه نشست‌های مجمع بین‌المجالس، نقش کاتالیزوری را برای دستیابی به یک فرمول مشترک پارلمانی و حل‌وفصل چالش‌های منطقه‌ای و جهانی ایفا می‌کند.

یکی از روش‌های ارتقای اثربخشی دیپلماسی پارلمانی جمهوری اسلامی ایران و توسعه قدرت نرم در سطوح برون‌مرزی؛ تقویت رایزنی کمیسیون‌ها و کمیته‌های فرعی مجلس با سازمان‌های بین‌المللی پارلمانی، ظرفیت‌های جدیدی را در حوزه روابط بین‌الملل به وجود آورده است.

آسیب‌شناسی موانع گسترش روابط مجلس شورای اسلامی با سازمان‌های پارلمانی فرا منطقه‌ای نقش مهمی را در روند تأمین اولویت‌های سیاست خارجی یا حل مسالمت‌آمیز حوزه‌های تنش‌زا ایفا می‌کند.

نقش دیپلماسی پارلمانی مجلس شورای اسلامی در تامین منافع.../حسینی و شیرزادی

برای مثال به سازوکارهای توسعه روابط پارلمانی با مجمع مجالس آسیایی، پارلمان اروپا و اتحادیه بین‌المجالس اشاره می‌شود.

مهم‌ترین سازمان‌های بین‌المللی پارلمانی در حوزه امنیتی، دفاعی و سیاسی جمهوری اسلامی ایران عبارت‌اند از:

۱-۱) «اتحادیه بین‌المجالس کشورهای اسلامی»^{۳۰}

۱-۲) کنفرانس رؤسای مجالس جهان: «کنفرانس رؤسای مجالس جهان»^{۳۱} از کانون‌های هم‌اندیشی و تضارب فکری نخبگان نهاد قانون‌گذاری کشورها محسوب می‌شود که هدف آن شناسایی ظرفیت‌های پارلمانی و اتخاذ تدابیر و سازوکارهای لازم برای نقش‌آفرینی و ارتقای اثربخشی سیاست‌های تقنینی در تسریع، تسهیل و رفع موانع توسعه دموکراسی در سطوح ملی و بین‌المللی است.^{۳۲}

۱-۳) مجمع مجالس آسیایی: «مجمع پارلمان‌های آسیا برای صلح»^{۳۳} در سپتامبر ۱۹۹۹ در پایتخت بنگلادش، داکا، با هدف توسعه دموکراسی، حقوق بشر و ثبات منطقه‌ای تأسیس و در هفتمین اجلاس خود به تاریخ ۱۲ تا ۱۴ نوامبر ۲۰۰۶ در تهران، به «مجمع مجالس آسیایی»^{۳۴} تغییر نام یافت که شامل ۴۱ عضو رسمی و ۱۷ عضو ناظر است و هر عضو متناسب با میزان جمعیت خود از حق رأی برخوردار بوده که تعداد کل آرا برابر با ۲۰۶ رأی است.^{۳۵}

با توجه به وجود ذخایر غنی مادی - معنوی در قاره آسیا و گستره جغرافیایی قابل توجه مجمع؛ مدیریت مناسب دیپلماسی پارلمانی در قالب کمیته‌های تخصصی و رایزنی «گروه‌های دوستی پارلمانی»^{۳۶} در حاشیه اجلاس‌های آن می‌تواند به توسعه منطقه‌گرایی و یکپارچگی منطقه‌ای منجر شده و بستر شکل‌گیری «جامعه مدنی قاره‌ای»^{۳۷} با پشتوانه نهادهای مردم‌سالار را به وجود آورد.

همچنین مدیریت مناسب دیپلماسی پارلمانی در قالب مجمع مجالس آسیایی، می‌تواند بستر همگرایی نظام‌های شورایی مدیریت شهری را نیز فعال نماید که از مصادیق آن می‌توان به برگزاری اولین «اجلاس شهرداران پایتخت‌ها و کلان‌شهرهای آسیایی»^{۳۸} به میزبانی تهران در ۲۹ و ۳۰ آبان ۱۳۸۷ با همکاری شهرداری تهران و دبیرخانه مجمع اشاره کرد که می‌تواند زمینه توسعه همکاری‌های مشترک در حوزه گردشگری، هم‌افزایی ظرفیت‌ها در حوزه مدیریت کلان‌شهری و جذب سرمایه‌گذاری را به وجود آورد.

تشکیل کارگروه‌های تخصصی و هم‌افزایی مجالس آسیایی در قبال «بازار انرژی یکپارچه آسیا»^{۳۹} «آسیب‌ها و فرصت‌های جهانی شدن»^{۴۰} «مقابله با انواع و شیوه‌های فساد»^{۴۱} «امنیت زیست‌محیطی»^{۴۲}

فصلنامه تخصصی علوم سیاسی، دوره ۱۹، شماره ۶۲، بهار ۱۴۰۲

و نحوه نهادینه‌سازی «امنیت سازی بومی و پایدار»^{۴۳} می‌تواند محور دورنمای مذاکرات «هیئت‌های پارلمانی»^{۴۴} در اجلاس‌های آتی مجمع باشد.

۴-۱۰ پارلمان اروپا: پارلمان اروپا ۷۳۶ عضو دارد که به مدت پنج سال از طرف جمعیت نزدیک به پانصد میلیون نفری اتحادیه اروپا به صورت مستقیم انتخاب می‌شوند^{۴۵} و «کار ویژه‌های قانون‌گذاری و نظارت بر حسن اجرای امور»^{۴۶} را در قالب «کمیته‌های تخصصی»^{۴۷} انجام می‌دهند.^{۴۸} مقر «دبیرخانه عمومی»^{۴۹} واقع در لوکزآمبورگ، بلژیک است.^{۵۰}

یکی از روش‌های توسعه دیپلماسی پارلمانی؛ افزایش تعامل فراکسیون‌های مجلس شورای اسلامی با احزاب پارلمان اروپاست که میزان اثربخشی آن مستلزم بررسی دقیق آرایش حزبی و نظرات چهره‌های شاخص هرکدام از آن‌هاست. تعداد کرسی‌های برخی احزاب پارلمان اروپا عبارت‌اند از: لیبرال‌ها، چپ‌ها، راست‌گرایان، احزاب سبز و راست‌های افراطی.

مجلس شورای اسلامی برای مدیریت مناسب زمان و حداکثرسازی کارآمدی لابی‌های پارلمانی شایسته است مذاکرات را بیشتر به سمت کشورهای متمرکز کنند که بیشترین تعداد نمایندگان را در پارلمان اروپا دارند. برای مثال سه کشور آلمان، فرانسه و ایتالیا به ترتیب با ۹۹، ۷۲ و ۷۲ نماینده، بیشترین کرسی را در میان ۲۷ کشور اتحادیه اروپا دارند.

میزان کارآمدی رایزنی‌های مجلس با پارلمان اروپا مستلزم شناسایی دقیق اهداف و مأموریت‌های «کمیسیون‌های پارلمانی»^{۵۱} است که هرکدام بین ۲۸ تا ۸۶ عضو دارد. جمهوری اسلامی ایران بایستی کمیسیون‌های پارلمان اروپا را بر اساس اهمیت به دو گروه راهبردی و غیر راهبردی تقسیم و در قبال هرکدام از رویکردهای مناسب استفاده کند. همچنین برای تقویت لابی‌گری پارلمانی توصیه می‌شود نمایندگان شاخص و تأثیرگذار پارلمان اروپا توسط نمایندگی‌های سیاسی جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه اروپا شناسایی و شیوه‌های اعمال نفوذ بر هرکدام از آن‌ها مشخص شود.

متولیان دیپلماسی پارلمانی بایسته است رایزنی‌های خود را در پارلمان اروپا متناسب با آرایش و ترکیب فراکسیون‌های پارلمانی مدیریت کنند، زیرا احزاب اکثریت بودجه بیشتری را دریافت می‌کنند، نمایندگان بیشتری را وارد کمیسیون‌های تخصصی می‌کنند و همچنین زمان بیشتری را برای اثرگذاری بر افکار عمومی در اختیار دارند؛ به همین دلیل شایسته است احزاب اتحادیه اروپا به‌دقت مورد واکاوی قرار گیرند تا بتوان با تقویت مانور دیپلماتیک فراکسیون‌ها و احزاب مجلس شورای اسلامی، بخشی از رایزنی‌های سیاسی را در قالب تعامل فراکسیون‌ها انجام داد.

نقش دیپلماسی پارلمانی مجلس شورای اسلامی در تامین منافع.../حسینی و شیرزادی

هر حزب سیاسی پارلمان اروپا بایستی حداقل دارای ۱۹ عضو از ۵ کشور اتحادیه اروپا باشد که بر اساس «علقه‌های سیاسی»^{۵۲} سازمان‌دهی می‌شوند.

لایه‌های رژیم صهیونیستی با توجه به نفوذ پارلمان اروپا در فرایند سیاست خارجی کشورهای عضو، حضور فعالی را در کمیسیون‌های این پارلمان دارند. برای مثال می‌توان به سخنرانی «تزیپ لیونی»^{۵۳} وزیر خارجه و معاون نخست‌وزیر این رژیم در دوم دسامبر ۲۰۰۸ (۱۲ آذر ۱۳۸۷) در کمیسیون سیاست خارجی پارلمان اروپا اشاره کرد که جهت‌گیری غالب سخنرانی به سمت راهکارهای افزایش فشار بر جمهوری اسلامی ایران متمرکز شده بود.^{۵۴}

۵-۱۰- اتحادیه بین‌المجالس: «اتحادیه بین‌المجالس»^{۵۵} در سال ۱۸۸۹ توسط «ویلیام راندل کرم»^{۵۶} از انگلیس و «فردریک پاسی»^{۵۷} از فرانسه در پاریس پایه‌گذاری شد و هم‌اکنون دارای ۱۵۴ عضو اصلی و ۸ «عضو همکار»^{۵۸} است. «مقر اتحادیه»^{۵۹} در ژنو سوئیس قرار دارد.^{۶۰}

فعالیت‌های اتحادیه بین‌المجالس در شش «گروه جغرافیای سیاسی»^{۶۱} تقسیم‌شده و جمهوری اسلامی ایران در زیرمجموعه «گروه آسیا پاسیفیک» قرار دارد.

شش گروه جغرافیای سیاسی اتحادیه بین‌المجالس و مقر آن‌ها عبارت‌اند از: گروه آفریقا (۴۲ عضو) در آبیجان ساحل‌عاج، گروه کشورهای عربی (۱۷ عضو) در دمشق، گروه آسیا پاسیفیک (۲۶ عضو) و مقر آن در آنتاریو کانادا، گروه اوراسیا (۷ عضو) و مقر آن در بلاروس، گروه آمریکای لاتین و حوزه دریای کارائیب (۱۹ عضو) و مقر آن در مونته‌ویدئو اروگوئه، گروه به‌علاوه ۱۲ (۴۵ عضو) و مقر آن در لندن. در ماده ۲۵ اساسنامه به وظایف و کار ویژه‌های گروه‌های جغرافیای سیاسی اشاره شده است.^{۶۲}

فصلنامه تخصصی علوم سیاسی، دوره ۱۹، شماره ۶۲، بهار ۱۴۰۲

جدول ۱: ساختار سازمانی اتحادیه بین‌المجالس

مدت مأموریت	کار ویژه‌ها	اعضا	بخش‌های اتحادیه
--	<ul style="list-style-type: none"> - «تهیه دستورالعمل اجلاس‌های اتحادیه»^{۶۴} - برگزاری «جلسات فوق‌العاده»^{۶۵} به تشخیص ریاست مجمع یا پارلمان کشورهای عضو - تصویب اصلاحیه‌های اساسنامه 	<p>هیئت‌های پارلمانی کشورهای عضو (سالی دو بار تشکیل جلسه می‌دهد که تاریخ و مکان آن توسط شورای حکام تعیین می‌شود.^{۶۳}</p> <p>تعداد نمایندگان هیئت‌های پارلمانی متناسب با جمعیت آن‌هاست)</p>	مجمع عمومی
--	<ul style="list-style-type: none"> - تعیین تعداد و برنامه کمیته‌های تخصصی - تهیه گزارش و پیش‌نویس قطعنامه‌ها - تصویب بودجه و برنامه‌های سالانه - پذیرش و اخراج اعضا - انتخاب اعضای کمیته اجرایی - انتصاب دبیر کل اتحادیه - بررسی طرح‌های اصلاحی اساسنامه 	<p>هر عضو شورا سه نماینده در این شورا دارد</p>	شورای حکام
۴ سال	<ul style="list-style-type: none"> - پیگیری و نظارت بر مصوبات شورای حکام 	<p>ریاست اتحادیه، «رئیس کمیته هماهنگی نشست‌های پارلمان زنان»^{۶۶} و ۱۵ نماینده پارلمان کشورهای عضو (۱۲ عضو از ۱۵ عضو بایستی از اعضای شورای حکام و حداقل سه عضو آن از نمایندگان زن باشند)</p>	کمیته اجرایی
۴ سال (به پیشنهاد کمیته اجرایی و انتصاب شورای حکام)	<ul style="list-style-type: none"> - مدیریت کارمندان، حسن اجرای امور، ارائه بودجه پیشنهادی و برنامه کاری - تقاضا از شورای حکام برای برگزاری اجلاس‌های ضروری در شرایط بحرانی 	--	دبیرخانه

Source: <http://www.ipu.org>

مجمع عمومی سازمان ملل با تصویب قطعنامه‌ای به تاریخ ۱۱ نوامبر ۲۰۰۸ خواستار گسترش همکاری‌های دوجانبه با اتحادیه بین‌المجالس شد که می‌تواند ضریب نفوذ و تأثیرگذاری این نهاد پارلمانی بین‌المللی را دوچندان کرده^{۶۷} و دورنمای سازنده‌ای را برای همکاری‌های مشترک پارلمانی در جهت حمایت‌های تقنینی فرا منطقه‌ای مقابله با خشونت، امنیت غذایی، بحران مالی جهانی، تروریسم و تقویت نقش پارلمان‌ها در توسعه نظام تصمیم‌گیری امنیتی، سیاسی و اقتصادی ترسیم کند.^{۶۸}

کمیته‌ها و کارگروه‌های تخصصی اتحادیه بین‌المجالس عبارت‌اند از:

نقش دیپلماسی پارلمانی مجلس شورای اسلامی در تامین منافع.../حسینی و شیرزادی

جدول ۲: کمیته‌ها و کارگروه‌های تخصصی اتحادیه بین‌المجالس

کمیته دائمی صلح و امنیت بین‌الملل، ۶۹	کمیته حقوق بشر پارلمانی، ۷۰
کمیته تشویق احترام به قوانین بشردوستانه بین‌المللی، ۷۳	کمیته چالش‌های خاورمیانه، ۷۲
گروه مشاور کمیته اتحادیه بین‌المجالس در امور سازمان ملل، ۷۵	کمیته دائمی حقوق بشر، ۷۱
گروه مشاور کمیته اتحادیه بین‌المجالس در امور سازمان ملل، ۷۵	کمیته دائمی تجارت و توسعه پایدار، ۷۴
گروه مشاور کمیته اتحادیه بین‌المجالس در امور سازمان ملل، ۷۵	گروه مشاور مهار بیماری ایدز، ۷۶

۶-۱۰) **مجمع پارلمانی ناتو:** «مجمع پارلمانی ناتو»^{۷۷} شامل ۲۴۸ نماینده از مجالس قانون‌گذاری کشورهای عضو ناتو و ۷۲ نماینده از پارلمان‌های شانزده کشوری است که با ناتو همکاری دارند. این مجمع در گزارش‌های مختلف به بررسی نقش جمهوری اسلامی ایران در تحولات منطقه پرداخته است. این مجمع در دو اجلاس بهاره و سالانه خود؛ ابتکارات نهائی شده در کمیسیون‌ها را در چهارچوب توصیه، قطعنامه و گزارش تصویب می‌نماید.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

مجلس شورای اسلامی به‌منظور تقویت کارآمدی و بهره‌گیری از رویکردهای علمی و منطقی بایستی در تعاملات پارلمانی خود در چهار سطح ملی، منطقه‌ای، فرا منطقه‌ای و جهانی دارای راهبردی مشخص و عملیاتی باشد. برای مثال نظارت بر فعالیت نهادهای متولی سیاست خارجی یا برگزاری جلسات استماع کمیسیون‌ها با صاحب‌نظران روابط بین‌الملل در شمول دیپلماسی ملی است. مذاکرات دیپلماتیک برای تأسیس مجمع پارلمانی کشورهای حوزه دریای خزر یا کشورهای عضو اکو در شمول فعالیت‌های منطقه‌ای، رایزنی نمایندگان در حاشیه بین‌المجالس اسلامی و مذاکره در اتحادیه بین‌المجالس اسلامی در راستای تعاملات پارلمانی جهانی است.

دیپلماسی پارلمانی از دو طریق زیر بر روند سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران اثر می‌گذارد:

(۱) دیپلماسی پارلمانی مستقیم

- مهم‌ترین ابزارهای نقش‌آفرینی مستقیم مجلس شورای اسلامی در سیاست خارجی عبارت‌اند از:
- مذاکرات دوجانبه یا چندجانبه ریاست مجلس،
 - رایزنی رؤسای کمیسیون‌ها با همتایان در مجالس قانون‌گذاری سایر کشورها،
 - اعزام هیئت‌های پارلمانی،
 - صدور قطعنامه در اجلاس‌های بین‌المللی پارلمانی مانند اتحادیه بین‌المجالس،
 - تقویت گروه‌های دوستی پارلمانی در ساختار قوه مقننه: از دوره دوم مجلس تقاضای تشکیل گروه‌های دوستی با کشورها در مجلس مطرح بود؛ اما از اواسط دوره سوم برای اولین بار در تاریخ مجلس،

فصلنامه تخصصی علوم سیاسی، دوره ۱۹، شماره ۶۲، بهار ۱۴۰۲

بحث گروه‌های دوستی مطرح شد و در آبان سال ۱۳۶۸، اولین گروه دوستی ایران و پاکستان تشکیل شد. در ابتدای هر دوره مجلس شورای اسلامی گروه‌های دوستی - پارلمانی با مجالس کشورهای دوست که دارای گروه دوستی - پارلمانی با مجلس شورای اسلامی هستند، برای مدت چهار سال تشکیل می‌شوند. هر گروه دوستی - پارلمانی در مجلس شورای اسلامی حداقل ۷ و حداکثر ۱۱ عضو دارد که هیات رئیسه آن‌ها از میان اعضاء و توسط خود آنان انتخاب می‌گردند. در دوره چهارم مجلس ۳۵ گروه دوستی با کشورها تشکیل شد. دوره پنجم مجلس تعداد آن‌ها به ۴۰ گروه دوستی رسید. در دوره ششم ۶۷ گروه دوستی تشکیل شد و دوره هفتم مجلس با ۵۷ گروه دوستی شروع به کار کرد که این رقم در شهریورماه سال ۱۳۸۵ به ۶۷ گروه رسید. بر اساس آیین‌نامه گروه‌های دوستی، هر مجلس در هر دوره مقید به گروه قبلی نیست و می‌تواند آیین‌نامه را تغییر دهد و گروه‌های دوستی را کم‌وزیاد کند و با مصوبه هیات رئیسه می‌تواند برخی گروه‌ها را منحل کند. هدف اصلی تشکیل گروه‌های دوستی استفاده از توان مجلس شورای اسلامی در تحقق اهداف سیاست خارجی است. دلایل متعددی برای این پویایی و آن انفعال وجود دارد که به‌هرحال هر یک به مسائل سیاسی یا رفتار خاصی ارتباط پیدا می‌کنند. به نظر می‌رسد هنوز از تمامی این ظرفیت‌ها به‌اندازه کافی استفاده نشده است و باید برنامه‌ریزی جدی و جدیدی در آستانه ورود به دوره نهم مجلس شورای اسلامی برای استفاده از ظرفیت‌های بی‌نظیر این گروه‌ها انجام داد. توسعه قلمرو دیپلماتیک ایران مسئله مهمی برای افزایش نقش‌آفرینی کشور در مدیریت جهانی و تأثیرگذاری آن است و بخشی از نقش‌آفرینی در بعدی که پوسته‌ای غیرسیاسی دارد به‌صورت مستقیم به عهده همین گروه‌های پارلمانی است که بایستی روی آن‌ها تأملی ویژه داشت.

- حضور رئیس یا قانون‌گذاران شاخص مجلس در نهادهای بین‌المللی پارلمانی یا برگزاری اجلاس‌های بین‌المللی پارلمانی در تهران،
- صدور بیانیه‌های پارلمانی یک‌جانبه یا مشترک با سایر کشورها،
- حضور نمایندگان در هیئت‌های اعزامی از سوی وزارتخانه‌ها،
- تدوین و تصویب طرح‌های مرتبط با امنیت خارجی یا سیاست‌های هسته‌ای،
- تصویب معاهدات بین‌المللی دفاعی - امنیتی مانند معاهده منع آزمایشات تسلیحات هسته‌ای
- انعقاد یادداشت تفاهم مشترک پارلمانی،
- رایزنی فراکسیون‌های پارلمانی با رؤسا یا چهره‌های شاخص فراکسیون‌های پارلمانی سایر کشورها،

نقش دیپلماسی پارلمانی مجلس شورای اسلامی در تامین منافع.../حسینی و شیرزادی

- افزایش رایزنی بین قانون‌گذاران با معاونین پارلمانی وزارتخانه‌های خارجه، دفاع، اطلاعات و کشور

۲) دیپلماسی پارلمانی غیرمستقیم

پارلمان‌ها در تمامی کشورها تأثیرگذار هستند. این امر در جمهوری اسلامی ایران از شرایط ویژه‌ای برخوردار است؛ زیرا مطابق با قانون اساسی، مجلس ایران از سایر قوا مستقل است و به‌طور قانونی نباید هیچ اثرگذاری از بیرون بر تصمیمات مجلس وجود داشته باشد. از این رو با توجه به ظرفیت‌های موجود در قانون اساسی، نمایندگان مجلس می‌توانند به طرح و پیگیری مسائل مربوط به حوزه سیاست خارجی بپردازند. در واقع دستگاه سیاست خارجی ایران می‌تواند از ظرفیت نمایندگان مجلس برای تبیین و تشریح دغدغه‌های منطقه‌ای و بین‌المللی بهره‌برد. به‌خصوص که این روزها در عرصه روابط خارجی جمهوری اسلامی ایران با سایر کشورهای جهان، موانع سخت و چالش‌های بی‌شماری در پیش است و کشور نیازمند تجهیز منابع و همیاری و همکاری در همه امور به‌ویژه عرصه سیاست خارجی است.

مجلس شورای اسلامی ابزارهایی را در اختیار دارد که به‌صورت غیرمستقیم بر روند و سمت‌وسوی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران تأثیرگذارند که اهم آن‌ها عبارت‌اند از:

الف) کار ویژه نظارتی: نظارت کمیسیون امنیت ملی بر عملکرد وزارت امور خارجه و سایر دستگاه‌های اجرایی فعال در حوزه سیاست خارجی مانند وزارت اطلاعات

ب) کار ویژه تحقیق و تفحص: بر اساس مفاد اصل هفتاد و ششم قانون اساسی، اقتداری به مجلس شورای اسلامی داده‌شده که بتواند هرگونه ممیزی، بررسی و تحقیق و تفحص را در امور مملکتی انجام دهد که از بارزترین مصادیق این تفحص، امر بررسی و کاوش در مقوله سیاست خارجی است.

ج) تصویب دریافت یا پرداخت وام و اعتبار بین‌المللی: اصل هشتاد قانون اساسی اشعار می‌دارد: «گرفتن یا اعطای وام یا کمک‌های بلاعوض داخلی و خارجی از طرف دولت باید با تصویب مجلس شورای اسلامی باشد».

د) قانونمندی‌سازی عضویت جمهوری اسلامی ایران در معاهدات و پیمان‌های بین‌المللی: بر اساس اصل یکصد و بیست و پنجم قانون اساسی «امضای عهدنامه‌ها، مقوله نامه‌ها و قراردادهای دولت ایران با سایر دولت‌ها و همچنین امضای پیمان‌های مربوط به اتحادیه‌های بین‌المللی پس از تصویب مجلس شورای اسلامی با رئیس‌جمهور نماینده قانونی اوست».

فصلنامه تخصصی علوم سیاسی، دوره ۱۹، شماره ۶۲، بهار ۱۴۰۲

ه) مصوبات ویژه: مجلس شورای اسلامی در مقاطع خاص و به دلیل ضرورت، علاوه بر انجام وظایف جاری و متعارف خود در حوزه قانون‌گذاری یا نظارتی، پیرامون مسائل خاص سیاست خارجی نیز تصمیم‌گیری می‌کند که از مصادیق آن می‌توان به تصمیم مجلس در رابطه با سلمان رشدی و قطع رابطه با انگلیس در اواخر دهه هشتاد میلادی یا مسئله گروگان‌های سفارت آمریکا در اوایل دهه ۱۹۸۰ اشاره کرد که به دولت اجازه داد پیرامون سرنوشت گروگان‌ها با دولت آمریکا وارد مذاکره شود.

نقش دیپلماسی پارلمانی مجلس شورای اسلامی در تأمین منافع.../حسینی و شیرزادی

منابع

- ۱) باربه، استر و هرانز، آنا (۱۳۸۸). نقش پارلمان‌ها در سیاست خارجی اروپا. ترجمه مهدی امیری، تهران: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، زمستان ۱۳۸۸.
- ۲) اساسنامه گروه‌های دوستی پارلمانی، مجلس شورای اسلامی، دوره چهارم
- ۳) بهنیا، مسیح (۱۳۸۴). مجمع پارلمان‌های آسیایی برای صلح. مجله راهبرد، نشریه مرکز تحقیقات استراتژیک.
- ۴) مرادی، سیدمهدی و مقصودی، مجتبی (۱۳۸۴). «گروه‌های دوستی پارلمانی و نقش آن در سیاست خارجی: مطالعه موردی ایران». فصلنامه مجلس و راهبرد، پیاپی ۴۸ (تابستان ۱۳۸۴).
- ۵) هاشمی، سیدجواد (۱۳۷۶). خلاصه گزارشی از روند تشکیل اتحادیه بین‌المجالس اسلامی، اداره کل بین‌الملل و تشریفات مجلس شورای اسلامی.
- 6) Inter-Parliamentary Relations, <http://www.aph.gov.au/house/info/pro/index.htm>
- 7) AFET meets the Minister of Foreign Affairs of the state of Israel, [http://www.europarl.europa.eu/ 2 December 2008](http://www.europarl.europa.eu/2%20December%202008)
- 8) Weisglas, F. W. & de Boer, G. (2007). "Parliamentary Diplomacy", *The Hague Journal of Diplomacy* 2 (2007), <http://www.fransweisglas.nl/images/uploads/publicaties/6.pdf>, page 94
- 9) Mr. Theo – Ben Gurirab, Speaker of the National Assembly of the Republic of Namibia
- 10) Payaslian, Simon (1999) "After Recognition", *The American Forum*, Vol. 2, No. 3, Winter 1999, p. 49
- 11) Stavrids, Stelios (2010), "Parliamentary Diplomacy: Any Lessons for Regional Parliaments" http://www.unizar.es/union_europea/files/document/
- 12) European Parliament, <http://www.europarl.europa.eu> ۱۳۸۸
- 13) APA/Res/2008/01, Resolution on the Integrated Energy Market in Asia, <http://www.asian.parliament.org/> 29 Nov 2008
- 14) Cooperation between the United Nations and Inter – Parliamentary Union, <http://www.ipu.org>, 11 November 2008
- 15) <http://assembly.coe.int/Documents/WorkingDocs/Doc10/EDOC12428.pdf>
- 16) <http://definitions.uslegal.com/p/parliamentary-diplomacy/>
- 17) <http://www.asianparliament.org/index.htm>
- 18) <http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/confPres.do?language=EN>

- 19) <http://www.ipu.org>
- 20) <http://www.leader.ir/langs/fa/>
- 21) Statutes of the Interparliamentary Union, <http://www.ipu.org/strct-e/statutes-newhtm>
- 22) www.ipu.org
- 23) International Centre for Parliamentary Studies, <http://parlicentre.org>

یادداشت‌ها:

-
- 1 Public Diplomacy
 - 2 Parliamentary Diplomacy
 - 3 <http://definitions.uslegal.com/p/parliamentary-diplomacy/>
 - 4 International and Community Relations Office (ICRO)
 - 5 Inter-Parliamentary Relations, <http://www.aph.gov.au/house/info/pro/index.htm>
 - 6 International Centre for Parliamentary Studies, <http://parlicentre.org/>
 - 7 Promoting parliamentary diplomacy, <http://assembly.coe.int/Documents/WorkingDocs/Doc10/EDOC12428.pdf>
 - 8 Foreign Policy Broker
 - 9 Parliamentary Political System
 - 10 Head of State
 - 11 Head of Government
 - 12 Unicameral or Bicameral
 - 13 Presidential Political System
 - 14 Bi – Party Parliamentary System
 - 15 Multi – Party Parliamentary System
 - 16 <http://www.leader.ir/langs/fa/>
 - 17 Hai Tahd
 - 18 Conference of Committee Chairmen
 - 19 <http://www.europarl.europa.eu/activities/committees/confPres.do?language=EN>
 - 20 Regional Parliamentary Union
 - 21 Andean Parliament
 - 22 Central American Parliament
 - 23 East African Legislative Assembly
 - 24 Inter – Parliamentary Committee of the West African Economic and Monetary Union
 - 25 Latin American Parliament
 - 26 Parliament of the Economic Community of West African States
 - 27 Parliament Assembly of the Council of Europe
 - 28 Parliamentary Friendship Group

29 Humanitarian Parliamentary Intervention

30 Islamic Inter-Parliamentary Union (IIPU)

31 Conference of Speakers of Parliament

۳۲ برای اطلاع بیشتر به این نشانی اینترنتی رجوع شود: www.ipu.org

33 Association of Asian Parliamentary for Peace (AAPP)

34 Asian Parliamentary Assembly

۳۵ برای اطلاع بیشتر به نشانی اینترنتی «مجمع مجالس آسیایی» رجوع شود:

<http://www.asianparliament.org/index.htm>

36 Parliamentary Friendship Group

37 Continental Civil Society

38 Asian Mayors Forum

39 Asian Integrated Energy Market

در ۲۹ نوامبر ۲۰۰۷ مجمع با هدف ثبات تقاضا و عرضه انرژی، ایجاد انرژی های قابل تجدید و کاهش آسیب های زیست محیطی قطعنامه تأسیس «بازار انرژی یکپارچه آسیا» را تصویب کرد. برای اطلاع از مفاد کامل قطعنامه به نشانی اینترنتی زیر رجوع شود:

APA/Res/2008/01, Resolution on the Integrated Energy Market in Asia,

<http://www.asianparliament.org/> 29 Nov 2008

40 Challenge and Opportunities of Globalization

41 Combating Corruption

42 Ecological Security

43 Sustainable and Indigenous Security building

44 Parliamentary Delegations

۴۵ از اول ژانویه ۲۰۰۷ به دلیل پیوستن رومانی و بلغارستان به اتحادیه اروپا، تعداد اعضا از ۷۳۶ نفر به ۷۸۵ نفر افزایش یافت ولی در انتخابات ۲۰۱۴ - ۲۰۰۹ مجدداً سقف آن به ۷۳۶ نفر رسید.

۴۶ پارلمان اروپا می تواند در رابطه با موضوع های مشخصی با تشکیل «کمیته های استعلام Committee of Inquiry» بر فرایند امور نظارت نماید.

47 Specialized Committee

48 Welcome to the European Parliament, <http://www.europarl.europa.eu>

49 The General Secretariat

۵۰ ریاست پارلمان برای مدت دو و نیم سال انتخاب می شود و دارای چهارده معاون است. به عبارتی در هر دوره فعالیت ۵ ساله، دو بار انتخابات ریاست پارلمان برگزار می شود.

51 Parliamentary Committee

52 Political Allegiance

53 Tzipi Liuni

54 AFET meets the Minister of Foreign Affairs of the state of Israel,

<http://www.europarl.europa.eu/> 2 December 2008

55 Inter – Parliamentary Union (IPU)

56 William Randal Cremer

57 Fredric Passy

58 Associate Members

59 Union's Headquarters

۶۰ تاکنون سه بار مقر اتحادیه تغییر کرده است. در ۱۸۹۲ - ۱۹۱۱ برن سوئیس، ۱۹۱۱ - ۱۹۱۴ بروکسل بلژیک، ۱۹۱۴ - ۱۹۲۰ اسلو بلژیک و از ۱۹۲۰ تاکنون ژنو سوئیس.

61 Geopolitical Groups

۶۲ برای اطلاع بیشتر در رابطه با اهداف و کارویژه های این اتحادیه به این نشانی اینترنتی رجوع شود:

<http://www.ipu.org>

۶۳ بند اول و دوم ماده نهم اساسنامه

۶۴ بند اول ماده چهاردهم اساسنامه

65 Extraordinary Session

66 President of the Coordinating of Woman Parliament Meeting

۶۷ برای دیدن متن کامل قطعنامه به نشانی اینترنتی زیر رجوع شود:

Cooperation between the United Nations and Inter - Parliamentary Union,
<http://www.ipu.org>, 11 November 2008

۶۸ در بند سوم ماده اول اساسنامه اتحادیه اشاره شده «مجمع برای تسهیل و تسریع دستیابی به اهداف مشترک، از انعقاد توافقنامه های همکاری با سازمان ملل، سازمان های منطقه ای بین المجالس و سایر سازمان های بین المللی دولتی و غیردولتی حمایت می کند.»

برای دیدن متن کامل اساسنامه اتحادیه بین المجالس به نشانی اینترنتی زیر رجوع شود:

Statutes of the Interparliamentary Union, <http://www.ipu.org/strct-e/statutes-new.htm>

69 Standing Committee on Peace and International Security

70 Committee on the Human Rights of Parliamentarians

71 Standing Committee on Democracy and Human Rights

72 Committee on Middle East

73 Committee to Promote Respect for International Humanitarian Law

این کمیته و گروه مقابله با بیماری ایدز در آوریل ۲۰۰۸ با تصویب شورای حکام فعالیت خود را آغاز کردند.

74 Standing Committee on Sustainable Development, Finance and Trade

75 Advisory group of the IPU Committee on United Nations Affairs

76 Advisory Group on HIV/AIDs

77 NATO Parliamentary Assembly